

Reportage – REISVERHAAL

FRANS-POLYNEZIË: Rifhaaien en dolfijnen bij Rangiroa

Onderwaterfotografen Els Van Den Borre en Bruno Van Saen bezochten in oktober 2014 de wateren van Frans-Polynesië. In het eerste deel gingen zij onder meer op zoek naar de bultrugwalvissen van Moorea. In dit tweede deel bevinden Els en Bruno zich op het op één na grootste atol ter wereld: Rangiroa. Hun verhaal gaat verder.

Centraal gelegen in de Grote Oceaan liggen de eilanden van Frans-Polynesië. De eilanden ontstonden door het lekken van magma. Nieuwe vulkanen werden gevormd, sommigen doofden uit en zo ontstonden ringvormige koraalatollen. De Markieze-eilanden, Tahiti en Bora Bora zijn de voornaamste toeristische trekpleisters van Frans-Polynesië, maar het eiland Moorea en de atollen van Rangiroa en Fakavara zijn het meest geliefd bij duikers.

De mannen zijn er mooi gespierd (volgens de dames uit onze groep toch) en sommige lichaamsdelen zijn versierd met unieke tatoeages. De jonge vrouwen hebben er schitterende, lange golvende haren. Achter het oor dragen zij de Tiare, de nationale bloem van Frans-Polynesië. Dankzij de witte stranden, de turkoois gekleurde lagunes en de palmbomen die net boven de zeespiegel uitsteken, behoort deze eilandengroep tot de mooiste van de wereld.

De getijden op en rond de Frans-Polynesische eilanden en hun atollen zijn totaal verschillend in vergelijking met bijvoorbeeld de Oosterschelde. De getijden zijn er meer afhankelijk van de windrichting en de golven dan van de stand van de maan, zoals dat bij ons het geval is. Bijgevolg is een duik plannen er niet evident. Nochtans is het niveauverschil tussen hoog- en laagwater er amper enkele tientallen centimeters. Bij Rangiroa wordt het water van de Grote Oceaan meerdere keren per dag met grote snelheid het atol naar binnen geduwd of naar buiten gestuwd. Een enorme hoeveelheid water passeert de twee doorgangen, de zogenaamde passen, die het atol Rangiroa kent.

Door de structuur van het rif ontstaat er een gevaarlijke stroming in die passen. Er wordt dan ook het vaakst gedoken aan de rechterbuitenzijde van de Tiputa-pas. De wateren rond Rangiroa maken deel uit van een beschermd gebied, het aantal duikstekken is er dus heel beperkt. Maar in de Tiputapas zou het krioelen van de vissen, en het rif is de thuishaven van een groep tuimelaars (*Tursiops truncatus*) die men er bijna dagelijks ziet, of op zijn minst toch hoort.

Je hoort ze wel maar ziet ze niet

Tijdens onze allereerste duik net buiten het atol krijgen we dan ook al meteen het gezelschap van een klein groepje tuimelaars. Snel maken wij enkele foto's, maar in de eerste plaats is het genieten, puur genieten, 25 seconden lang. Even snel als de tuimelaars zijn gekomen, verdwijnen ze weer. Ons geluk kan niet op. Onze verwachtingen van Rangiroa voor de nog komende duiken worden meteen de hoogte in geblazen. Vijf dagen lang maken we er 2 à 3 duiken per dag.

Dolfijnen behoren tot de groep van de walvisachtigen (Cetacea). Op dit moment zijn er 42 soorten gekend, waaronder vier soorten rivierdolfijnen. De tuimelaar is met zijn lengte van drie tot vier meter de grootste inheemse dolfijnensoort. Mede dankzij de televisieserie Flipper is deze soort de meest bekende. Zij hebben een gemiddelde leeftijdsverwachting van 45 tot 50 jaar en wegen 200 à 300 kg.

Dolfijnen brengen onder water regelmatig een soort klikgeluid voort. Die 'klikken' komen voort uit 'luchtzakken', die zich onder het blaasgat bevinden, en door de terugkaatsing van het geluid bepalen tuimelaars dan waar een bepaald voorwerp zich bevindt. Dat noemt men echolocatie. Dit systeem kan door tuimelaars wel tot 100 meter ver gebruikt worden.

Weinig onderwaterleven

Na drie duikdagen en een beetje mede door het gebrek aan onderwaterleven gaat een deel van onze droom wat verloren. De dolfijnen laten zich wel horen, maar niet zien! Ook hier, ver weg van huis en midden in de Grote Oceaan, gaat de hoeveelheid onderwaterleven blijkbaar ook dramatisch naar beneden. Op acht duiken krijgt slechts één van onze duikgroepjes nog maar eens het geluk om een aantal tuimelaars bij zich te houden voor een vijftal minuutjes. Met twee heel korte ontmoetingen met een reuzenmanta, drie karetschildpadden, een school barracuda's in de diepte en een vijftal haaien kan ik de samenvatting van onze eerste negen duiken afronden.

"Waar zijn die enorme scholen vis? Waar is die diversiteit van tien jaar geleden?" Onze reisorganisator zweet zich te pletter. De beelden die bij hem in zijn geheugen zijn gebrand krijgen nu grote vraagtekens, maar nog meer... uitroepetekens! 'Wat gebeurt er toch met onze oceanen?!', vraagt hij zich af. Gelukkig heerst er een zeer positieve sfeer in de groep. En wij, wij nemen de beslissing om ons te concentreren op de tuimelaars en zwartpuntrifhaaien (*Carcharhinus melanopterus*) verderop in één van de baaien.

Samen met de niet-duikers maken we de volgende dag een uitstap naar één van de idyllische plekjes van Rangiroa. Het atol beschikt over enkele prachtige, witte stranden en deze ondiepe wateren zijn de ideale plaatsen voor babyzwartpuntrifhaaien. Terwijl onze mededuikers de diepere wateren van Rangiroa (met een duik naar 30 meter en meer) gaan opzoeken, wanen wij ons even alleen op de wereld. Alleen op het strand, en... alleen in het water! Nou ja, als je de tientallen babyhaaitjes niet meerekent.

Bloemen brengen geluk

Voor de Polynesiërs staan bloemen symbool voor feest, plezier en levensvreugde. In het afgescheiden dorpje Tiki Village (één van de voornaamste trekpleisters op Moorea). Daar moet je absoluut even gaan meegenieten van de aloude tradities van deze mensen. Maar ook op Rangiroa kan men die tradities niet wegdenken uit het leven en de cultuur van de Polynesiërs. In een rokje van stro en een beha van kokosnoten kantelen slanke jonge vrouwen razendsnel hun bekken en voeren zij een dans op om het hart van hun geliefde te veroveren. Dat spektakel wordt vaak afgerond door de mannen met een erotische vuurdans. Bij Polynesische huwelijken worden het huis en het bed van jonggehuwden dertig dagen lang bestrooid met de Tiare. En voor de vrijgezellen onder ons: wordt de bloem links gedragen, dan is het hart van de jongedame al veroverd.

De volgende ochtend sierden enkele Tiarebloemen onze ontbijttafel. En eindelijk zijn het geluk en plezier weer even aan onze zijde. Voor het eerst kunnen wij ons via de Tiputapas de lagune laten indrijven. Halverwege de pas duik ik een tunnel in en schommel ik wat heen en weer in de 'golfslag'. Maar vandaag is er wel degelijk vis aanwezig, en dat zonder al te sterke stroming! Toch laat de topattractie van Rangiroa het opnieuw afweten: geen tuimelaars te zien of te horen.

Tuimelaars zijn nochtans echte sociale dieren. Ze worden vaak gezien in groep. Ze zoeken contact met duikers en soms springen ze hoog uit het water. Af en toe worden zelfs exemplaren in de Noordzee waargenomen! Tuimelaars hebben een egaal grijze bovenzijde en een witte onderkant. Hun onderkaak is iets langer dan hun bovenkaak. Net als bulrugwalvissen zijn ook dolfijnen zeezoogdieren. Na een draagtijd van 11 tot 12 maanden brengen vrouwtjes hun jong levend ter wereld. Zowel bij bulrugwalvissen als bij dolfijnen verlaat het jong het moederlichaam eerst met de staart. Bij de geboorte is het 90 tot 120 cm groot en zal het nadien ongeveer anderhalf tot 2 jaar zogen. Het gewicht van dolfijnenjongen neemt in hun eerste levensjaar ongeveer zeven keer toe.

Nog twee dagen gaan we iedere duik opnieuw in het blauwe, weg van het rif, op zoek naar die indrukwekkende zoogdieren. En ja hoor, op onze laatste duikdag komt een moederdolfijn met haar jong ons waarschijnlijk nog net vaarwel zeggen.

Over Els en Bruno

Onderwaterfotografen Els Van Den Borre en Bruno Van Saen maakten hun eerste openwaterduik in november 2004. Amper vijf jaar later nam dit Belgische koppel deel aan zijn eerste wedstrijd onderwaterfotografie. En nu, net geen zes jaar later, hebben zij ondertussen een palmares vergaard van meer dan 70 top drie-plaatsen in zowel nationale als internationale onderwaterfotografiewedstrijden. Els Van Den Borre is Belgisch CMAS 1*Instructeur en kinesitherapeut. Ze startte met een Fuji FinePix F30 compact camera. Vandaag fotografeert zij met een DSLR Nikon D800. Bruno Van Saen werkt binnen de Belgische ICT-sector als functioneel en performance analist. Sinds kort fotografeert hij met een DSLR Nikon D810. Ze maken al verschillende jaren gebruik van Hugyfot-onderwaterbehuizingen. Zij staan terecht achter dit unieke product van Belgische makelij en zijn daarom recent uitgeroepen tot Hugyfot-ambassadeurs. In hun reisverslagen proberen Els en Bruno allereerst hun persoonlijke gevoelens neer te schrijven en geven ze jou soms aanbevelingen of advies in verband met het plannen van je volgende vakantie of het maken van je onderwaterfoto's.

Op hun websites (www.brunovansaen.be en www.elsvandenborre.be) kan je hun foto's bewonderen en hun publicaties lezen.

Tekst: Bruno Van Saen